

Jeroen Kleyberg is directeur van IKC Het Sterrenschip voor 0 tot 13-jarigen in de wijk Kloosterveen in Assen. Overal op de openbare school die hier deel van uit maakt, hangen KiVa-posters en -stickers. Kleyberg maakte kennis met KiVa tijdens een studiereis naar Finland. 'Dit antipestprogramma heeft een duidelijke meerwaarde. Die ligt in de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Het begrip antipestprogramma gebruik ik dus niet.'

DIRECTEUR JEROEN KLEYBERG:

'KIVA HEEFT EEN DUIDELIJKE MEERWAARDE'

We zijn begonnen met het instellen van een werkgroep die onderzocht welk programma het meest geschikt was voor onze school. Ik heb de werkgroep toen op KiVa gewezen. De keuze viel op KiVa mede omdat het een bewezen effectief programma is dat al op 350 Nederlandse basisscholen in gebruik is. Samen met de vakgroep sociologie van de Rijksuniversiteit Groningen zijn we met KiVa aan de slag gegaan. Er is een blijvende samenwerking ontstaan.'

Kleyberg ziet zo veel vernieuwingen die het onderwijs worden aanbevolen, zoals gepersonaliseerd onderwijs en 21ste eeuwse vaardigheden. 'Bij nieuwe ideeën moet je je afvragen of ze een aangeleerde meerwaarde hebben. Uitsluitend "doen wat werkt" is ons motto. Waarom tijd en energie stoppen in iets dat niet effectief is en niet tot veel betere resultaten leidt? Natuurlijk is alles wat leuk is mooi meegenomen, maar het gaat ons om de ontwikkeling van de leerling. We moeten bij onze core business blijven. Dat proberen we voor ogen te houden, ook als al te gemakkelijk maatschappelijke problemen over de schutting van het onderwijs worden gegooid.'

Wat doet KiVa op school?

'KiVa gaat ervan uit dat je met elkaar een groep bent. Je streeft ernaar ongewenst sociaal gedrag dat kinderen uit-

sluit te voorkomen. KiVa helpt kinderen te leren weerbaarder te worden en in de groep op een prettige manier met elkaar om te gaan. Dit is de essentie vanaf groep 1 tot aan groep 8. Als je observeert bij KiVa-lessen zie je verschillen tussen leeftijdsgroepen, maar ook tussen leraren. In groep 1 haalt het kind de juf er sneller bij dan een leerling uit groep 8 die zelf in staat is om duidelijk de boodschap te geven dat hij iets niet fijn vindt of accepteert. Er zit een opbouw in. Soms verwachten ouders dat er niet gepest wordt op deze school. Dat is niet waar, wel komt het minder vaak voor. Het gaat er om hoe je er mee omgaat en wat je ervan leert. Als het mis gaat, is er een basis om op terug te vallen. Kinderen die hier tussentijds op school komen, moeten er wel aan wennen. Onlangs was er met enkele nieuwe leerlingen een opstootje. Ze merkten dat onze leerlingen stomverbaasd waren en hen vertelden dat we dat hier niet doen. In gesprekken over dit soort situaties veroordeel ik leerlingen niet als persoon,

maar keur hun gedrag af. Tegelijkertijd maak ik ze duidelijk dat wij er voor ze zijn, naar ze luisteren en ze willen helpen.' Kleyberg benadrukt dat het belangrijk is met de kinderen over het verschil tussen plagen en pesten te praten. 'Wat we doen lijkt ergens op passend onderwijs: we accepteren verschillen tussen leerlingen, zeg maar erkende ongelijkheid.'

Pesten de kinderen nu minder vaak?

'De KiVa-monitor geeft wel dat beeld. Onze gedragsspecialist presenteert twee keer per jaar de monitorresultaten en we bespreken wat we er mee gaan doen. We hopen dat onze leerlingen het aangeleerde gedrag later in hun leven blijven vertonen. Ik vind het vreemd dat we het onderwijs verplichten pestprotocollen te hanteren en gecertificeerde methoden te gebruiken, maar zijn die in bedrijven ook aanwezig? Daar vertonen mensen ook onacceptabel gedrag. Het is jammer als we niet voortbouwen op wat in het onderwijs is aangeleerd.'

CV

2010-2017: directeur OBS Het Sterrenschip in Assen

2017: tweede plaats verkiezing beste schoolleider 2017 (Dyade) en eerste plaats po-directeuren

2017-heden: directeur IKC Het Sterrenschip in Assen

2017- heden: lid kernteam Plateau Integrale Kindcentra in Assen

2019- heden: lid werkveld adviescommissie AD-PEP, Hanzehogeschool Groningen

ALLEMAAL SPECIALIST

Voordat de school met KiVa aan de slag ging, heeft het hele team eerst een training gevolgd. ‘Daarna hebben we, heel eigenwijs, met het hele team de training voor KiVa-specialist gedaan. Dat is een afwijking van de gebruikelijke serie stappen. Het voordeel is dat we allemaal dezelfde startpositie hadden qua informatie en achtergrond, er met zijn allen voor gingen en dat we elkaar kunnen aanspreken. Het dragen van gele (!) hesjes is een onderdeel van KiVa. Niet iedereen was even enthousiast om ze aan te trekken, maar het blijkt effectief te zijn. Het dragen van zo’n hesje werkt al preventief. Het geeft kleuters bijvoorbeeld een veilig gevoel. Het betekent voor hen dat hulp nabij is.’

SAMENWERKING MET OUDERS

De school verzorgt elk jaar een KiVa-avond voor de ouders waar onderwerpen als sociaal-emotionele ontwikkeling en veiligheid aan de orde komen. ‘We bespreken het brede spectrum hiervan en de samenwerking tussen school en ouders. Zo hebben we een avond gehad waar het KiVa-team de ouders heeft uitgelegd wat we op school doen en een avond georganiseerd met een opvoedingsdeskundige. Ontwikkelingspsycholoog Steven Pont heeft een lezing gegeven over hoe we jonge kinderen, onze “prinsjes” en “prinsesjes” weerbaar kunnen houden. Binnenkort hebben we een avond die gericht is op het gebruik van sociale media door leerlingen. Het hele team is op deze KiVa-avonden aanwezig en er nemen zo’n 100 à 150 ouders aan deel. Voordeel is dat ouders en school dan een gemeenschappelijk beeld hebben van de aanpak van de school en van elkaars ideeën. En zich realiseren dat we samen verantwoordelijk zijn voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Op deze manier bereiken we een hogere ouderbetrokkenheid.’

STEUNGROEPEN

Onderdeel van KiVa is het vormen van steungroepen als een kind wordt gepest. ‘Ze worden ad hoc geformeerd door twee collega’s die een aantal kinderen mobiliseren uit de groep: naast de gepeste leerling en de pester zijn dat vriendjes, vriendinnetjes en wat neutrale

Jeroen Kleyberg

kinderen. Ze gaan in gesprek over wat er gebeurd is en daarnaast is er altijd de vraag hoe het komt en hoe ze het kunnen voorkomen. Daarna maken we afspraken over wat ze gaan doen. Na een of anderhalve week komt de groep weer bij elkaar en evalueren ze of ze gedaan hebben wat ze beloofden. Er zijn grenzen natuurlijk en er vinden ook wel gesprekken onder vier ogen plaats.’ Met de KiVa monitor, een vast onderdeel van het programma, meet de school de mening en ervaring van leerlingen. ‘Daar leren we van en dan spreken we af wat de vervolgstappen moeten zijn.’

SUGGESTIES

‘Als schoolleider en bestuurder ben je een voorbeeld voor collega’s. Wanneer jij het programma serieus wil gaan gebruiken en je er blijvend voor wilt inzetten, vergroot je de kans op succes. Het is niet iets eenmaligs. Je bent en blijft de motivator van je team. Ben je dat niet, dan is de kans groot dat het verwatert. Ga in gesprek met mensen als ze ergens tegen aan hikken bij het werken met het pro-

gramma. Steun ze.’ Kleyberg raadt collega’s aan bij de besluitvorming en de invoering de checklist van de Rijksuniversiteit Groningen te gebruiken die in het artikel van Kaufman en Huising (zie pagina 11) is opgenomen. ‘De deelnemende scholen en de universiteit maken samen het programma steeds beter. Nieuwe collega’s sturen we meteen naar de training van de universiteit en je ziet ze terugkomen met updates voor in de KiVa-mappen. Het programma kan je school veel brengen. Het helpt pesten en niet-sociaal gedrag terug te dringen. Dat is niet alleen in Finland, maar recent ook in Nederland in gedegen onderzoek vastgesteld. Het programma draagt eraan bij dat leerlingen leren grenzen te stellen en zich te verplaatsen in de ander. Ze krijgen inzicht in hoe bepaalde groepsprocessen werken en ervaren wat een prettige groep met normen en waarden met ze doet. KiVa creëert ook op een natuurlijke manier ouderbetrokkenheid. Ouders willen een veilige school voor hun kind en zien dat we daar serieus werk van maken.’ BSM